

Valsts ieņēmumu
dienests

Sadarbība cīņā ar akcīzes preču nelikumīgu apriti – izaicinājumi, panākumi un ... izaicinājumi

**VID NMPP
Guntis Bērziņš**

12.06.2019.

IZAICINĀJUMI

Valsts ieņēmumu
dienests

- Akcīzes preču nelikumīgās aprites apjoms un īpatsvars no kopējā patēriņa – cik daudz tas ir?
- Kā akcīzes preču nelikumīgais patēriņš ietekmē valsti?
- Kādi faktori ietekmē akcīzes preču nelikumīgā patēriņa dinamiku?
- Ko darīt, lai samazinātu akcīzes preču nelikumīgo patēriņu?

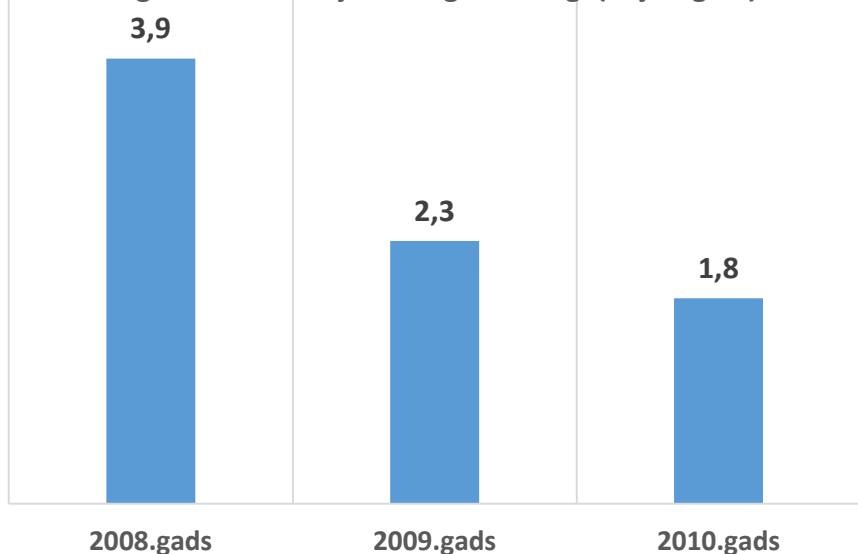

IZAICINĀJUMI

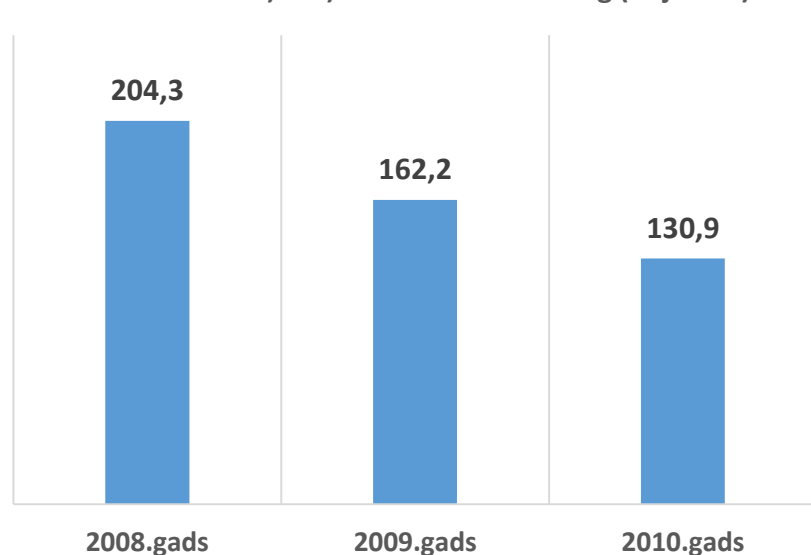
Valsts ieņēmumu
dienests

2009.-2010.gads: Ekonomiskās krīzes un vienlaicīgas akcīzes nodokļa likmes būtiskas palielināšanas rezultātā gan akcīzes preču patēriņš, gan akcīzes nodokļa ieņēmumi strauji samazinās.

Cigarešu realizācija 2008.g. - 2010.g. (mljrd. gab.)

Akcīzes nodokļa ieņēmumi 2008.-2010.g (mlj. EUR)

PANĀKUMI

Valsts ieņēmumu
dienests

- 2010.gada martā ministru prezidents uzdod izveidot tiesībaizsardzības iestāžu sadarbības mehānismu, lai ierobežotu nelikumīgu cigarešu apriti.
- 2010.gada maijā sāk darboties «Valsts tiesību aizsardzības iestāžu rīcības plāns, lai aktivizētu cīņu pret cigarešu kontrabandu un nelegālu cigarešu tirdzniecību Latvijā» (TAI Rīcības plāns).
- Sākot ar 2011.gadu, TAI Rīcības plānā jau ir iekļautas visas trīs akcīzes preču grupas – cigaretes, alkohols un degviela, attiecīgi mainot plāna nosaukumu: «Valsts tiesību aizsardzības iestāžu rīcības plāns, lai aktivizētu cīņu pret akcīzes preču nelikumīgu apriti Latvijā».
- No 2016.gada līdz 2018.gadam TAI Rīcības plāns ir bijis iekļauts Valdības rīcības plānā kā daļa no rīcības jomas «Tautsaimniecības stiprināšana».

PANĀKUMI

Valsts ieņēmumu
dienests

Rīcības plāna īstenošanai ir izveidota uzraudzības un vadības darba grupa, kurā pašreiz ietilpst pārstāvji no šādām valsts pārvaldes iestādēm:

1. Valsts ieņēmumu dienesta struktūrvienības:

- Nodokļu un muitas policijas pārvalde (*koordinators*).
- Muitas pārvalde.
- Akcīzes preču aprites daļa.
- Nodokļu kontroles pārvalde.

2. Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvalde.

3. Valsts robežsardze.

4. Valsts drošības dienests.

5. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs.

PANĀKUMI

Valsts ieņēmumu
dienests

- 2016.gadā Valsts robežsardze, Valsts policija, Valsts ieņēmumu dienests, Pārtikas un veterinārais dienests un Valsts vides dienests noslēdz **starpresoru vienošanos par sadarbību valsts robežas drošības jautājumos.**
- Vienošanās paredz **pilnvērtīgu dažādu līmeņu sadarbību** starp visām iestādēm, kuras iesaistītas valsts robežas drošības nodrošināšanā, tostarp akcīzes preču kontrabandas ierobežošanā.
- Ir izveidota un darbojas riska analīzes ekspertu pastāvīgā darba grupa.
- Reizi gadā tiek sagatavots **Valsts robežas drošības apdraudējumu (risku) analīzes starpinstitūciju ziņojums.**

State Revenue Service
Republic of Latvia

PANĀKUMI

2017.gada janvārī stājās spēkā Ministru kabineta instrukcija Nr. 1
«Tiesībaizsardzības iestāžu sadarbības kārtība noziedzības novēršanā un apkarošanā» (Nacionālais kriminālizlūkošanas modelis).

Instrukcijas mērķis – noteikt vienotu sadarbības kārtību valsts institūcijām, kuru kompetencē ir noziedzības novēršana un apkarošana.

Sadarbība tiek organizēta:

- stratēģiskajā līmenī, lai nodrošinātu vienotu noziedzības novēršanas un apkarošanas valsts politiku;
- taktiskajā līmenī, lai nodrošinātu tiesībaizsardzības iestāžu koordinētu un optimālu darbību atbilstoši noteiktajām noziedzības apkarošanas prioritātēm;
- operatīvajā līmenī, lai iegūtu informāciju un zināšanas par noziedzīgiem nodarījumiem un tos izdarījušām personām, ietekmējošiem faktoriem, dinamiku un ietekmi (apdraudējumu), kā arī nodrošinātu saskaņotu rīcību.

Valsts ieņēmumu
dienests

PANĀKUMI

Noziedzības novēršanas un apkarošanas politikas saskaņotai īstenošanai ir izveidotas šādas tiesībaizsardzības iestāžu sadarbības darba grupas:

- tiesībaizsardzības iestāžu vadības darba grupa;
- tiesībaizsardzības iestāžu starpinstitūciju ekspertu darba grupa;
- tiesībaizsardzības iestāžu specializētā starpinstitūciju ekspertu grupa.

Jau otro gadu **tiek sagatavoti tiesībaizsardzības iestāžu kriminālizlūkošanas analītiskie ziņojumi**, kuros ir iekļauta šāda informācija:

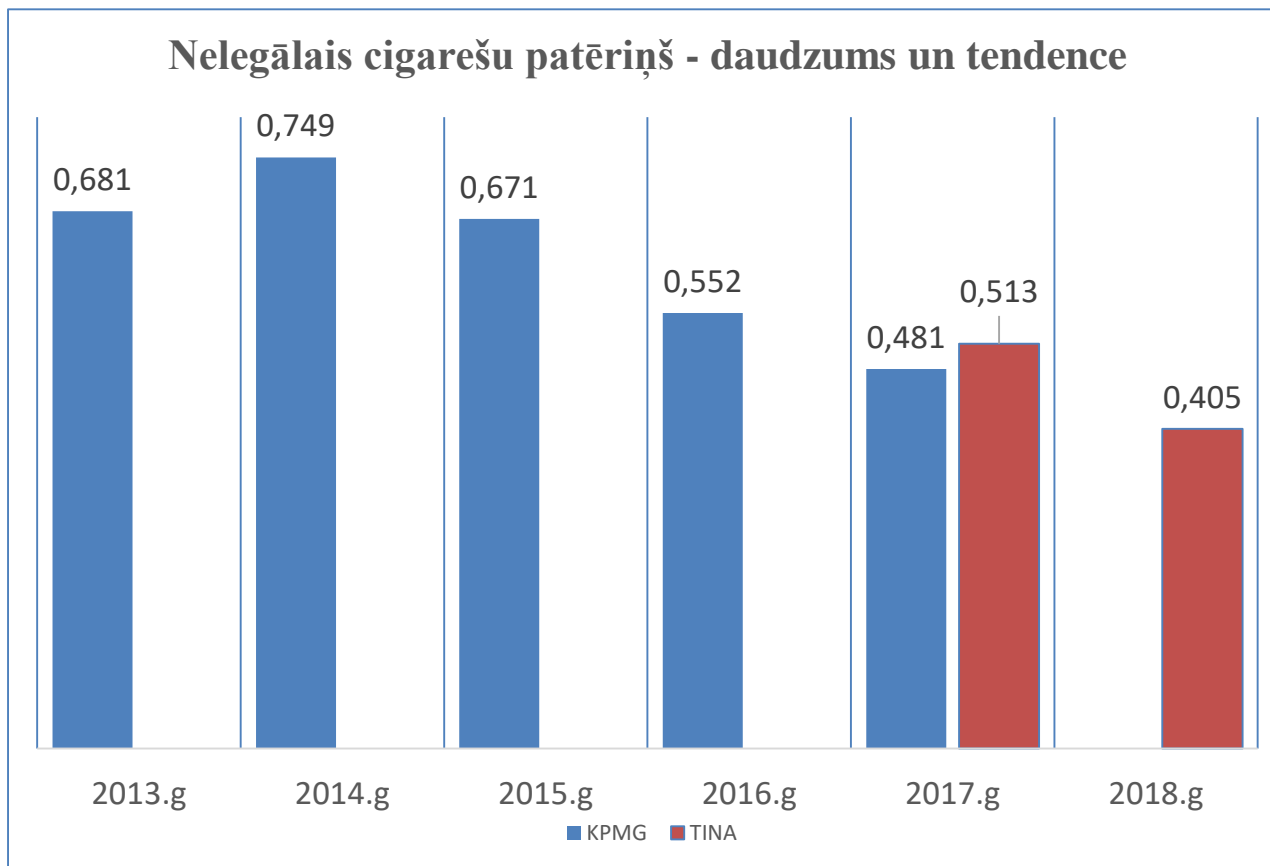
- Noziedzības raksturojums prioritārajos noziedzības apkarošanas virzienos.
- Aktuālās noziedzības apkarošanas, tostarp darba organizācijas problēmas, un to iespējamie risinājumi.

PANĀKUMI

Valsts ieņēmumu
dienests

«Tabakas izstrādājumu nelikumīgā aprīte 2018.gadā.» Monitoringa ziņojums.

Aplēses liecina, ka 2018.gadā NP ir bijis aptuveni 0.405 miljardi cigarešu jeb 17.6% no kopējā cigarešu patēriņa valstī.

Valsts ieņēmumu
dienests

PANĀKUMI

Novērtējot 2018.gada cigarešu patēriņa struktūru, konstatēts, ka 2018.gadā no citām ES dalībvalstīm, beznodokļu zonām un trešajām valstīm **legāli ievesto un patērēto cigarešu** vidējais svērtais īpatsvars no CVP ir **17.03%** jeb **83.1** miljons cigarešu

- no citām Eiropas Savienības dalībvalstīm patēriņam ievesti aptuveni **14.5 miljoni** cigarešu (**2.98%** no kopējā CVP);
- no beznodokļu zonām ievesti aptuveni **47.7 miljoni** cigarešu (**9.77%** no kopējā CVP). Jāatzīmē, ka pēdējo trīs gadu laikā no beznodokļu zonām ievesto un patērēto cigarešu īpatsvars ir pieaudzis **3.5 reizes**;
- ievērojot noteiktos ierobežojumus, caur ārējo robežu (izņemot dzelzceļa transportu un aviotransportu) no trešajām valstīm legāli ievesti **20.9 miljoni** cigarešu (**4.28%** no kopējā CVP)

KPMG Project Stella aplēses par legāli ievesto un patērēto cigarešu apjomu ir pieticīgākas – 40 miljoni cigarešu.

PANĀKUMI

Valsts ieņēmumu
dienests

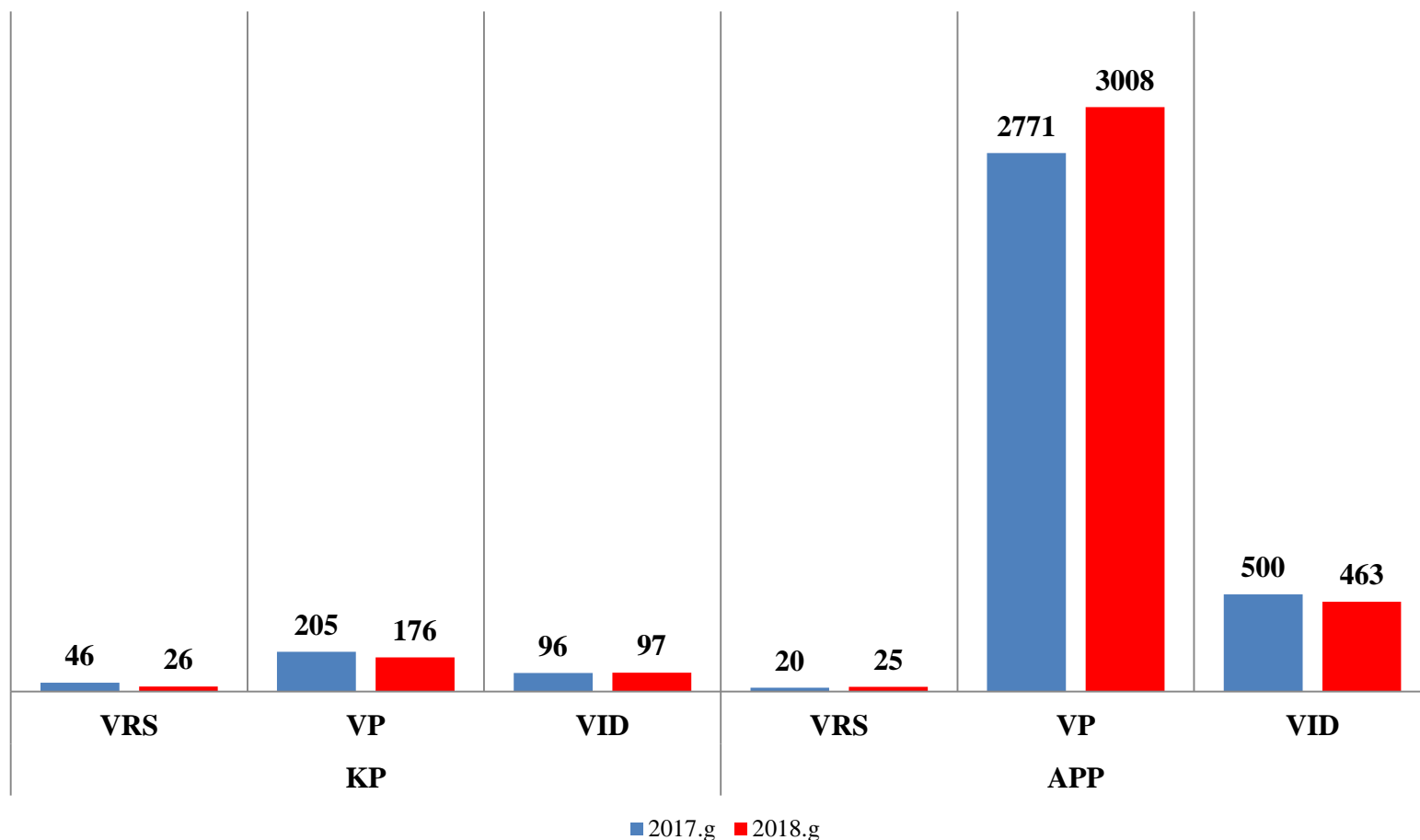
- 2018.gadā kā nelikumīgi patērētas vai šādam patēriņam ir tikušas piedāvātas vismaz **32 dažādu zīmolu cigaretes** (2017.gadā – **36 zīmoli**).
- Salīdzinot ar 2017.gadu (**511.5 miljoni**), nozīmīgos apjomos **nelikumīgi patērēto cigarešu zīmolu kopējais daudzums 2018.gadā ir samazinājies (404 miljoni)**.
- Gandrīz 2/3 no visa nelikumīgo patēriņu, turpinot 2017.gada tendenci, veidoja NZ, WINSTON un PREMIER cigaretes.
- Bez citās valstīs legāli ražotajām cigaretēm tika piedāvāti apstiprināti viltojumi – METRO, MARBLE, ROUTE 66 (~25 milj. gab. jeb 6% no visa NP). Visticamāk, patērēto viltoto cigarešu daudzums ir vēl lielāks, jo nozares pētnieku rīcībā ir pierādījumi, ka tiek viltoti arī citi, legālajā tirgū plaši pazīstami zīmoli (piemēram, WINSTON).

PANĀKUMI

Valsts ieņēmumu
dienests

Uzsāktie KP un sastādītie APP

PANĀKUMI

Valsts ieņēmumu
dienests

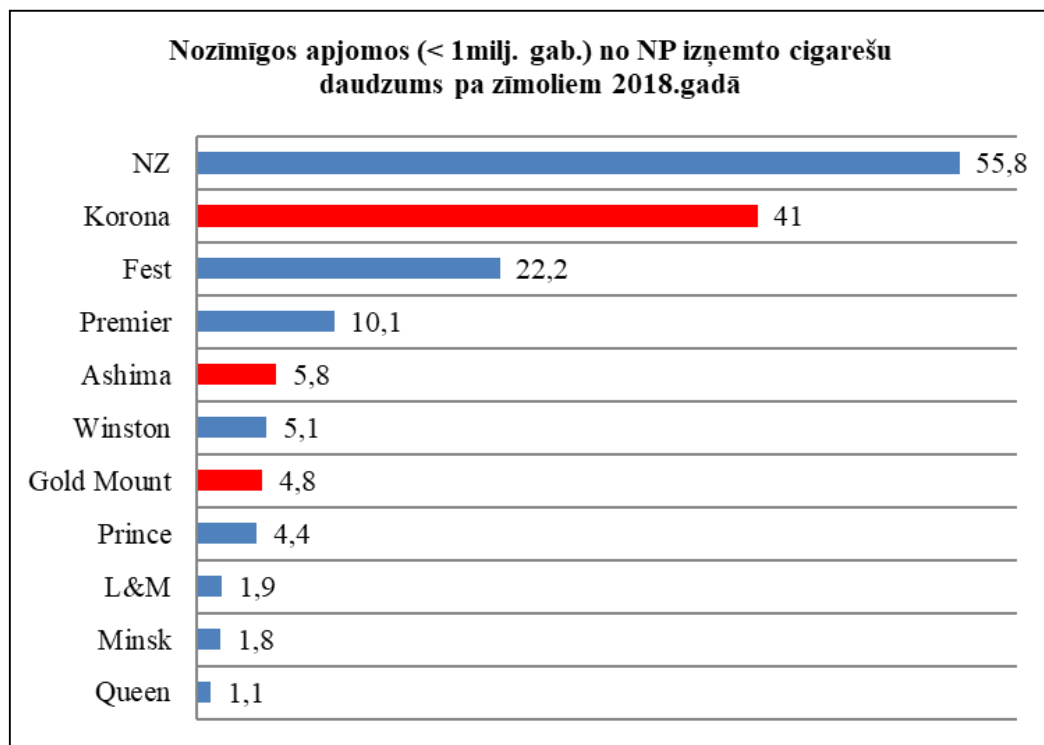
- Tiesībaizsardzības iestādes no nelegālās aprites ir izņēmušas **183.35 miljonus** cigarešu, **31.95 tonnas** tabakas un **11.8 tonnas** ūdenspīpju tabakas. Iekšzemē izņemti **46.7 miljoni**, bet uz robežas un pierobežā – **137 miljoni** cigarešu.
- Gada laikā Valsts policija ir apturējusi sešu nelegālo cigarešu ražotņu darbību – divas Rīgā, pa vienai Ogres novadā, Rēzeknē, Lielvārdes novadā un Jelgavā. Konstatēts, ka tajās ražotas arī Latvijas patēriņam raksturīgu zīmolu cigaretes (piem.: MARLBORO, L&M).
- Iekšzemē visvairāk izņemtas viltotās cigaretes. Valsts policijas informācija liecina, ka šo cigarešu īpatsvars iekšzemē pieaug, 2018.gadā sasniedzot **70%** no kopējā izņemto cigarešu daudzuma. Latgalē, salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, izņemto cigarešu bez akcīzes markām daudzums ir pieaudzis par **50%**.

PANĀKUMI

Valsts ieņēmumu
dienests

Līdzīgi, kā 2017.gadā, nozīmīgos apjomos (**1 milj. gab. un vairāk**) izņemtas **11** zīmolu cigaretes, kas veido **84% (154 milj. gab.)** no kopējā izņemto cigarešu apjoma.

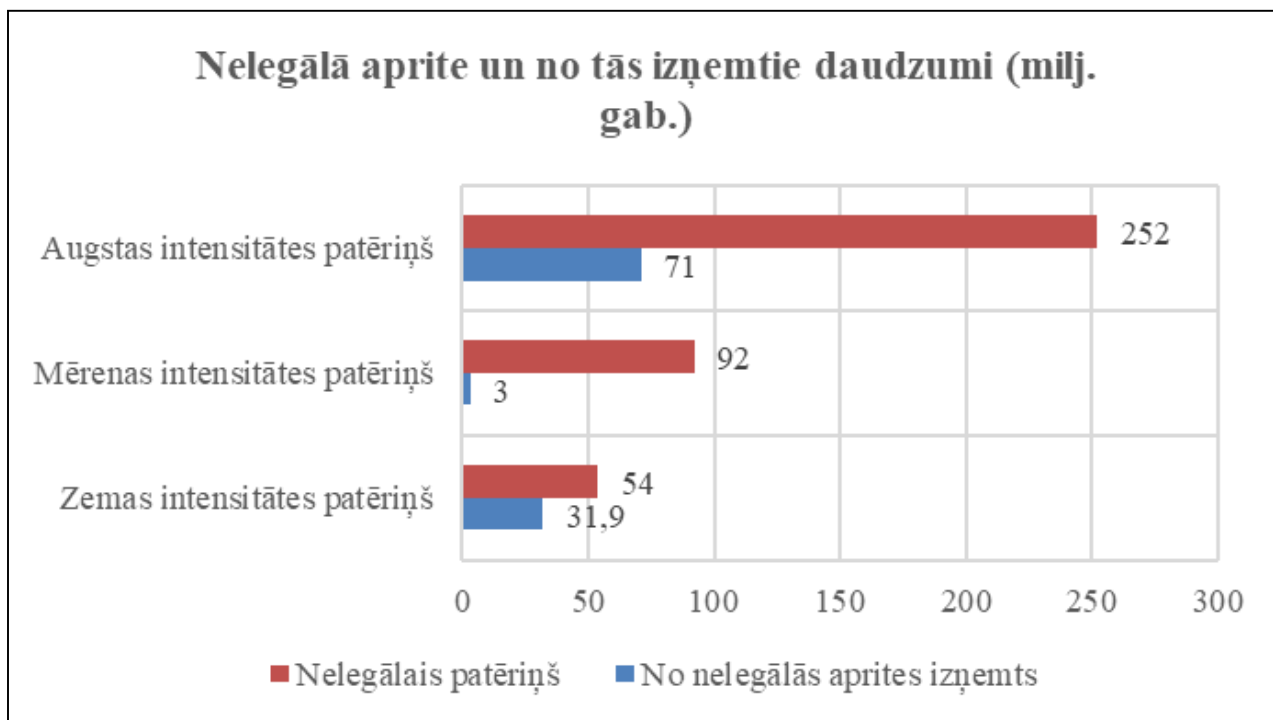
Aptuveni 28% (51.6 milj. gab.) no visām izņemtajām cigaretēm – KORONA, ASHIMA, GOLD MOUNT – nav raksturīgas Latvijas nelikumīgajam patēriņam.

PANĀKUMI

Valsts ieņēmumu
dienests

- Pieņemot, ka absolūti lielākā daļa cigarešu izņemtas no Latvijas kopējā nelegālā tirgus, 2018.gadā no nozīmīga apjoma nelegālās aprites izņemti **105.9 miljoni** jeb **21%** cigarešu.
- Salīdzinot ar 2017.gadu (**63.9 miljoni** cigarešu jeb **11.1%**), pārskata periodā ir būtiski pieaudzis no nozīmīga apjoma nelegālās aprites izņemto cigarešu kopējais īpatsvars.

IZAICINĀJUMI

Valsts ieņēmumu
dienests

- **Pilnveidot tiesībaizsardzības iestāžu sadarbību** akcīzes preču nelikumīgās aprites ierobežošanā, izmantojot Nacionālā kriminālizlūkošanas modeļa formātu (šī gada maijā ir pieņemts lēmums TAI Rīcības plānu iekļaut NKIM kā pastāvīgu specializētās starpinstitūciju ekspertu grupas uzdevumu).
- **Turpināt akcīzes preču nelikumīgās aprites monitoringa izstrādi** arī pārējām akcīzes preču grupām, kas dos iespēju aizvien labāk un savlaicīgāk saprast akcīzes preču nelikumīgās aprites specifiku un ietekmējošos faktoros.
- **Turpināt attīstīt sadarbību ar nozaru asociācijām**, iegūstot akcīzes preču nelikumīgā patēriņa apjoma, īpatsvara un dinamikas novērtēšanai noderīgu informāciju un kopīgi vērtējot akcīzes preču nelikumīgās aprites ierobežošanas rezultātus.

Valsts ieņēmumu
dienests

Paldies par uzmanību!